

Policy Brief: Czy Polacy w wieku przedemerytalnym są klientami srebrnej gospodarki?

Srebrna gospodarka to wszystkie dobra i usługi mające na celu zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych, bytowych i zdrowotnych osób starszych i znajdujących się na przedpolu starości. Można zatem powiedzieć, że to szeroko pojęty system wytwarzania, dystrybucji i konsumpcji dóbr i usług uwzględniających specyficzne potrzeby starszego odłamu ludności.

Znajomość pojęcia srebrnej gospodarki wśród Polek i Polaków w wieku przedemerytalnym (tj. w wieku maksymalnie niższym o 10 lat w stosunku do tego uprawniającego do przejścia na emeryturę) jest bardzo niska. W badaniu ilościowym 78,1% badanych (77,2% kobiet i 79,1% mężczyzn) nie miało żadnych skojarzeń z terminem srebrna gospodarka, co jednoznacznie wskazuje na niską znajomość terminu. Jeszcze dobitniej owa nieznaną wyrażona została w czasie badań jakościowych, gdy zdecydowana większość uczestników potrafiła odpowiedzieć o korzystaniu z produktów srebrnej gospodarki dopiero po przedstawieniu przez moderatora wywiadu roboczej definicji.

Wśród osób, które takie skojarzenia posiadały samodzielnie (21,9% badanych), wymieniane produkty utożsamiać można przede wszystkim z produktami dedykowanymi osobom starszym, dostosowanymi do ich potrzeb (42,6%), usługami finansowymi zapewniającymi zabezpieczenie na starość (14,2%), usługami opiekuńczo-pielęgnacyjnymi i zdrowotnymi dla seniorów/osób starszych (w tym usługi oferowane przez domy opieki, domy seniora, dzienne domy opieki) (11,5%).

Spójrzmy z kolei, jakie były typowe usługi i dobra nabywane przez badanych, wchodzące w skład srebrnej gospodarki. W tym przypadku rozdzielenie ich było świadomym zabiegiem związanym z dwiema podstawowymi różnicami pomiędzy tymi pozycjami: częstotliwością ich zakupu i ich wartością. Z definicji dobra kupuje się rzadziej, dłużej je eksploatując, a jednocześnie ich cena jednostkowa jest zdecydowanie wyższa.

W przypadku usług na pierwszym miejscu znalazły się usługi rehabilitacyjne służące powrotowi do sprawności po problemach zdrowotnych. Na drugim miejscu wymieniano zakup usług opiekuńczych, a zapewne – patrząc na wiek nie tyle badanych, ile ich osób z pokolenia ich rodziców – również i pielęgnacyjnych. Trzecia najwyższa częstość odnosiła się do zakupów zabiegów medycznych związanych ze schorzeniami nasilającymi się u osób starszych. Wszystkie powyższe najczęściej nabywane produkty łączy jedno – konieczność ich nabywania w sytuacji

chęci poprawy sprawności i samodzielności własnej lub osób najbliższych w przypadku niemożności sfinansowania tych wydatków ze źródeł publicznych.

Również w przypadku dóbr dominowały zakupy związane z oddziaływaniem na stan zdrowia: zakup sprzętu rehabilitacyjnego i sportowego oraz różnego typu nowoczesnych utensyliów poprawiających samodzielne funkcjonowanie. W tym ostatnim przypadku warto zaznaczyć bardzo silny wpływ wieku na wybory konsumpcyjne – im młodszy byli respondenci, tym częściej deklarowali zakup urządzeń elektronicznych monitorujących stan zdrowia i poprawiających ich funkcjonowanie. Należy również podkreślić blisko 4-procentową zbiorowość osób, które dokonały w ostatnich latach remontów zajmowanych lokali mieszkalnych poprawiających ich funkcjonalność z perspektywy wieku, które zapewne dopiero w chwili badania zdążyły sobie sprawę z tego, iż ich decyzja wpisuje się w srebrną gospodarkę.

Pierwszoplanowymi czynnikami, jakie według badań jakościowych determinują i zainteresowanie produktami srebrnej gospodarki, jak i ich nabywanie, są umiejętność korzystania z Internetu oraz miejsce zamieszkiwania.

Wśród badanych jest wysokie zrozumienie dla roli nowoczesnych technologii jako źródła informacji o współczesnym świecie i swoistej metody funkcjonowania w nim niedyskryminującej w zależności od miejsca zamieszkiwania. Zamieszkiwanie na terenach wiejskich lub małomiasteczkowych postrzegane było jako czynnik utrudniający zarówno dostęp do informacji, jak i możliwość zakupu odpowiednich produktów.

Jednakże badani zaznaczali, że **kapitał ludzki jest głównym czynnikiem różnicującym umiejętności i możliwości znajdowania informacji o dostępnych produktach.** Zwłaszcza w przypadku dostępu do usług dofinansowywanych ze środków publicznych, wykształcenie, znajomość funkcjonowania sektora publicznego, obycie, czy znajomości są kluczowym czynnikiem umożliwiającym bezproblemowe skorzystanie z oferty.

Podsumowując dotychczas prezentowane wątki, w polskich realiach najważniejszymi produktami nabywanymi przez osoby w wieku przedemerytalnym są usługi i dobra bezpośrednio powiązane ze stanem zdrowia, sprawnością i samodzielnością, zakupione zarówno dla siebie, jak i na rzecz innych członków najbliższej rodziny. Z uwagi na ograniczenia finansowe, zróżnicowanie potrzeb i zróżnicowanie dostępnych produktów co do jakości i ceny wydatki związane z zakupami różnią się znacznie

Realizacja projektu w ramach programu pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II”

w przypadku poszczególnych rodzajów „srebrnego asortymentu” pomiędzy pojedynczymi nabywcami. Występuje przy tym swoista „wirtualizacja” rynku, zaś głównym czynnikiem umożliwiającym zaspokojenie potrzeb – poza uświadomieniem ich sobie – staje się w coraz większym stopniu umiejętność posługiwania się internetowymi wyszukiwarkami i formułowania odpowiednich zapytań.

Badani podkreślali **konieczność prowadzenia akcji informacyjnych mających na celu propagowanie dostępnych produktów**, choć – realistycznie rzecz ujmując – trudno wyobrazić sobie takie rozwiązanie. Być może zdecydowanie łatwiejsze byłoby opracowanie i utrzymanie za publiczne środki wirtualnej bazy potencjalnych produktów przypisanych do typowych problemów, jakie pojawiają się w życiu starzejących się osób wraz z powolnym ograniczaniem sprawności. Zainteresowani mogliby dowiedzieć się o istniejących rozwiązaniach, zaś wybór konkretnej marki produktu pozostawiony byłby owym zainteresowanym. Rozwiązanie takie jest o tyle sensowne, iż już dzisiaj występuje problem z możliwością fizycznego dostępu do dóbr srebrnej gospodarki w mniejszych miejscowościach. W takim przypadku świadome rozwijanie infosfery wirtualnej ułatwiłoby dostęp do odpowiednich dóbr i usług klientom niezależnie od miejsca ich zamieszkiwania.

Działaniem umożliwiającym dostęp do informacji o istniejących produktach byłoby **stworzenie w każdym województwie jednego mieszkania pokazowego, w którym zwiedzający mogliby zobaczyć zintegrowane rozwiązania ułatwiające samodzielne funkcjonowanie osobom o ograniczonej sprawności**. Takie pokazowe mieszkania istnieją w innych krajach od lat, zaś ich zwiedzanie jest niezwykle pouczające i dające do myślenia. Zazwyczaj oprócz samej prezentacji różnorodnych rozwiązań uzyskać można również tam informację o ich wytwórcach.

Warto przemyśleć również **przeprowadzenie kampanii zachęcającej osoby, którym brakuje kilka lat do osiągnięcia wieku emerytalnego, ukierunkowanej na wzmocnienie u nich świadomości możliwości podjęcia na tym etapie życia działań dostosowujących przestrzeń mieszkalną do przyszłych ograniczeń sprawności**. Ostatnie lata aktywności zawodowej to w przypadku większości pracowników najemnych ostatni czas, aby być w stanie samodzielnie sfinansować niezbędne dostosowania z bieżących dochodów.

Literatura:

- Bakalarczyk R., 2021, Srebrna gospodarka. W poszukiwaniu odpowiedzi na starzenie się społeczeństwa, <https://seniorhub.pl/wp-content/uploads/2021/03/Raport-Silver-Economy-25.03.pdf>
- Rudnicka M., Surdej A., 2013, Gospodarka senioralna. Nowy sektor gospodarki narodowej w Polsce, Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej
- Szukalski P., Wiktorowicz J., Warwas I., 2025, Understanding the Silver Economy: Insights from Theory and Empirical Research, "Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica", nr 4 (373): 47-64. <https://doi.org/10.18778/0208-6018.373.04>.
- Szukalski P., Bednarski M., Bojanowska E., Jawor-Joniewicz A., Kukulak-Dolata I., Poliwczak I., Warwas I., Wiktorowicz J., Zalewski D., 2026, Przygotowanie do starości. Polacy w wieku przedemerytalnym o swojej przyszłości, IPiSS, Warszawa

Opracowanie powstało w ramach projektu badawczego pt.: „Przygotowanie do starości. Polacy w wieku przedemerytalnym o swojej przyszłości” realizowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie. Projekt uzyskał dofinansowanie ze środków budżetu państwa w ramach programu „Nauka dla Społeczeństwa II”, finansowanego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Opracował: dr hab. Piotr Szukalski,
Pion Badawczy Zatrudnienia i Rynku Pracy
Kwiecień 2026